

Pest, november 4-én 1855.

A „Vasárnapi Ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. —
Előfizetési díj július — decemberig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz

küldve vagy postai úton a „Politikai újdonságokkal“ együtt csupán csak 3 ft pp. — Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalához (egyetemutca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Pályadíjt nyert mű!

(Történeti beszély.)

P. SZATHMÁRY KÁROLYTÓL.

(Folytatás.)

Azon lovagvárakban, melyekről olvasott, mindenütt volt egy-egy szenvedő és szerető nőalak, kinek a vad lovag fáradaimai után ölére hajtá fejét; ki mindent feledett, mindent megbocsátott s mi több : *sentartá a családja ágait!*

Ez eszmék — és uroknak azon szenvedélye nyomán, melylyel az a regényesen, a veszély- és kalanddal járó cselekvényeken csüggött, nem ok nélkül sejték tehát, hogy az ifju báró neje az uri lak elkészültével ép olly rögtön és bevezetés nélkül betoppanhat, mint az ifju báró maga.

Csakugyan alig álltak a sáncz tetején a kisikált családi csatagyóok, alig rezgettek a vár tornyain a nyikorgó szélvitorlák : midőn a báró egyszerre első tisztjét hivatá, s leendő menyegzőjéhez az ünnepély- és vendégeket illető rendeleteit kiosztván, magát könnyű uti kocsijába veté s hátul ültetett hü szolgájával és töle elválaszthatatlan fegyvereivel, gyönyörű ötös almás-szürke fogat által röpitve tova robogott.

* * *

Van-e abban valami igaz, mit a természettudósok délejes vonzalomnak neveznek? . . . Sejtetted-e te halvány zárda-szüz, hogy mig te szeretteid- és elleneidért egyenlő áhitattal imádkozol, addig tul bérceken, tul völgyeken a legrokonabb kebel robob feléd? . . .

Valóban, midőn a szegény Cserényi Ilonka, — kit szülei, miután konok hálászérelmeiből semmi ki nem verheté, a nagy-szebeni zárda falai közé rejtettek — szokott esti imája után kisdéd czellájába tért, bizonyos nyugtalanság fogta el, melyet magának megmagyarázni alig tudott.

Arcza liliomként halvány volt, s a mint fekete köntösében, végső imára még egyszer a kisdéd feszület elébe térdelt; korához nem illő elhatározottság látszott rajta, mintha az életet már átélte — s örömkök- és fájdalokkal számot vetett volna.

Az égvehagyott mécs kanócza hosszan és lankadatlan lobogott s a halvány szüz még mind ott térdelt, talán erőt meríteni az elhatározó tethez, mely pár nap alatt bekövetkezendő volt : végleges fölszenteltetéséhez.

Ez áhitatos merengéséből csak akkor tért magához, midőn a hosszú folyosón cellája előtt férfias léptek hangzottak végig, bizonyos meglepetést jelentő zaj után, mely azonban rögtön elhallgatott.

Férfi-léptek, zárda falai között és illy szokatlan időben . . . mindez megfoghatatlannak látszott előtte, s a hosszas lelki feszültségtől félig kábultan állott föl az imoláról, bágyadt szemekkel tekintve az ajtó felé, mellyen most hatályos zajt ütött valaki; s mielőtt meglepetéséből csak annyira is magához tért volna, hogy ajtaját maga fölnyissa, valami óriási erőnek engedve, rögtön beszakadt az, s a rémült hölgy előtt rendületlenül, bár az erőfeszítéstől kissé kipirult arczczal állott — Versényi Miklós.

— Ilonám! — szólt a reszkető hölgyhez — a kocsi alatt vár; jer kövess!

Az esemény Ilonára váratlanul hatott, mi a rögtöni elhatározást gyűlöltté teszi. Még a fájdalomtól, a szerencsétlenség hazájától sem könnyen válunk meg egy kétes jövőért, ha abban egyszer meghonosodtunk.

A zárdaszüz, a helyett, hogy a hívásnak engedett volna, a feszület felé hátrált, s mintha annak árnyékában védelmet keresne, fél karral a fekete kereszt alját ölelte át.

— Megegyeztek-e benne szülőim? . . . kérdé átható hangon.

— Arról majd utközben beszélünk; minden akaratom szerint fog történni — szólt sürgetőleg Versényi — de most nincs vesztetni való idő; jer kövess! . . .

— Nem Versényi, én nem követhetlek; szülőimnek hatalmat adott fölöttem az Ur és ők azt tehetik velem, a mit akarnak, — én nem rendelkezhetem magam fölött.

— Nő hát majd rendelkezem én; én nem hagylak elrabolatni — felelős leszek e tettért Isten előtt!

E szavakkal előrelépett s az erőszakolt lépés miatt elalélt hölgy karjait a feszületről gyöngéden lefejtven, izmos bal karjára fekteté s könnyű léptekkel hagyta oda a czellát, mellyben kedvese olly hosszan szenvedett.

De még egy élő falat kellett áttörnie.

A tiszteletet igénylő zárdaszüzek; a hattyu fehér fiúttü fejdelem-asszony a kijárásnál utját zárták s komolyan, a hit erejével követelték, hogy barátnőjüket : az Urnak ide s tova felszentelendő menyasszonyát rögtön eressze el és adja ápolásuk alá.

— E hölgy itt — szólt a tisztességes nénéknek Versényi — az én menyasszonyom s nem én, de azok voltak rablók, kik őr elölem e zárda falai közé zárták el.

— Igérd meg — kiáltá fenyegető hangon a fejdelemnő, — hogy innen egyenesen az oltárhoz vezeted.

— Már engedelemmel először csak kocsimba szállítom; különben légy meggyőződve derék néne, hogy minden tekintetben becsületes uton járok el; és most hagyjatok mennem, csevegésre ez uttal nincs időm!

A határozott, parancsoló tekintetnek, mellyekkel Versényi e szavakat kíséré ki sem mert többé ellenszegülni, s pár perc múlva már sebesen hajtott édes terhével az ősi lakba Gibó felé.

III. Regényes hajlamok.

A mint a hős éji szellő Ilonát végre magához téríté s a mint a történetekre eszmélni kezdett: lelkére különös borongó érzés nehezkedett.

Nem tagadható ugyan, hogy e férfit, ki ott pattogó ostorával sárkányait szélvész rohanásra ösztönzi, lelke mélyében szereti; azt is bevallhatta volna, hogy még zárdája magányos falai között is meglepte néha a gondolat, hogy milly boldog, milly örömgazdag életet lehetne élni illy férfi oldalán: de a modorban, melly által boldogsága birtokába jutott, volt valami vadság, melly gyöngéd lelkületével ellenkezett; s míg szülői kéz által vezetve, e férfi karjaiba örömeiben talán megrepedt volna szíve: illy uton, hol egy hosszú életre kötendő egyezménynél, neki föltételei már a körülményeknél fogva nem lehettek, valami fejszédítő meredek fölött érzé magát, hova nem akart és nem mert bepillantani.

Ez érzület kifejtésére tagadhatatlanul a szülők is befolytak, kik Versényi jellemét, mint képzelhetni, mindenkor a legfelelőbb színekkel festették, bár az alapszínezet, mellyből kiindultak — mint láttuk — igaz volt.

Szegény fiatal leányka! Tekintsd az utat, mellyen haladsz s ha a merész rohamot nézed, mellyel a szürke sárkány-fogat most hajborzasztó meredekek, vagy áradozó folyó mellett elrobog; majd gazdag tenyészetű határok és ős dicsőségű városok falai alatt viszen el; ha a lángoló szavakra hallgatsz, mellyekkel kedvesed — koronként hátra hajolva — suttogó hangon vigasztal; ha a fájdalmat és szorongást érzed, mellyet szerény czellád elhagyása, szülőid átkának fölhevítése s a jövőnek aggodó félelme szívedre csal: — életed áll előtted regényes hullámzatában; vad szerelmében és tenger szenvedéseinek árjával!

A mátkapár sebesen haladt; két éj és egyetlen nap alatt egész Erdélyt átröpülték, csak addig állván meg, míg az előre megrendelt fogatok fölváltattak és az udvarias völegény mátkáját el nem fogadott étkei és elfogadott vigaszaival kínálgatá.

Ilonának eleinte csak könnyűi voltak; később szülőihez szállítását s azok beegyezésének kikérését sürgeté. De a makacs völegény mindezekről hallani sem akart.

— Majd — mondá — midőn birtokon belül leszek; az effélékre akkor is reá érünk. Nyílt helyen csak csatáról, vagy teljes megadásról lehet szó; békepontokat csak akkor szabhatunk kedvesem, midőn először magunk is biztos állást foglaltunk el.

Illy tréfákkal igyekezett Versényi letörölni mátkája könnyűit.

De az okos leányka érezni kezdé, hogy ki e férfinak körébe jutott, az már nemcsak birtokában, de hatalmában is van.

Ha Ilonka esküvőt emlegetett; viszont azon tréfás vad szeszéllyel találkozott, mellyet előbbi kérelmeinél tapasztalt.

— Mi közünk az emberi gyarló szokásokhoz? Nem vagy-e enyém és nem szeretjük-e egymást hiven, igazán Ilonám? ... mondá ezekre s még jól látszott esni lelkének, hogy a szegény leányka kedélye, a mint ősi várához közeledtek mind inkább inkább borult.

Ilona még nem ismerte egész nemes nemtelenségében, nagyszerű törpeségében völegénye lelkét, melly szeretett mást reszketni látni, midőn ő nevetett és sáppadni, hol ő mosolygott.

De a rohanó paripák mit sem gondoltak a völegény vad szeszélyeivel a menyasszony aggodalmaival: nyomaikon nemsokára föltárult a Szamos mosolygó völgye s tul azon a vissza-ijesztően hallgatag gibói vár.

Az érkezőket egy igen mogorva, medveprémes vadász fogadá. Ez volt az egyetlen egyén, kit Ilona az udvarban egy kis férfiasan butorzott terembe érkezéig megpillanthatott. Különben az egész vár kihaltak és némának látszott; a fényes ágyuk ijesztően tekintettek a bájos völgybe alá, a kapuk alatt néhány örves sz. bernádi óriás eb nyujtózkodott; különben mindenütt tisztaság és csin, de katonai, lelket bántó csin, melly a meleg érzésü kebelnek halálos ellensége.

A kis terem falai nehéz fegyverzetekkel, középkori buzogányokkal, kopjakkal sőt egész vas emberekkel valának ékítve s a nehéz sisakok nyilatán borzalommal kereste a régen elporlott egykori gazdát a szem.

A négy szögletbe négy hosszú csövu fali ágyu volt föllítva szájjal egy kis kerek ezüst asztal felé, mellyen roppant aranyos bilikomok és két személyre való teríték foglaltak helyet.

— Be borzalmas hely ez, — mondá Ilona a mint körül tekintett.

— Hja, egy Versényinének mindezekhez szokni kell — mondá kedvszeszéllyel az ifju báró — mi vad, harcziás férfiak vagyunk! ... Foglalj helyet kedves Ilonám; ide ide mellém ... Ime ez itt szemben Ferencz nádor vasünge s e könnyü sisak a murányi Vénusé ... föl mernéd-e tenni? ... Előre készen kell lenned harcra háborura ... de szerelemre is, igen szerelemre is ... De te éhes vagy; — jer nézd a vadász fölhozta az étkeket ... üljünk le ...

Ilona leült s pár falatot megízlelt a nagy fényü, de egészen férfias estebéből. Versényi farkasévtágygyal látszott fogyasztani, mi közben szemét menyasszonyáról perczig sem vette le.

— Miklós! — szólt ünnepeles hangon Ilona midőn végre a vadász eltávozott — tudni akarom, ha mint rabnöt hoztál-e e helyre, vagy szabadon és öntudattal nézhetek e helyen körül?

— Nézd — szólt udvariasan fölpattanva és karon fogva ablakhoz vezetve őt a völegény — mit itt, a tünő nap sugárainál szemlélsz, sajátod, határtalan urnő vagy fölötte.

A látvány, melly a nő elébe tárult valóban nagyszerű volt s egy tekintet elég volt arra, hogy az embert elegiái hangulatba tegye át: de a védtelen nő csak elzártóságát, csak saját gyöngeségét érzé benne, mintha a galambot végzete sas fészkebe vezetné, mellyben annak hatalmát, de egyszersmind kedvesei hótollait ismeri föl.

Azonban lelkében az eddig látottak után még is ellentétes gondolat fogant; látva t. i. hogy ez ember szüziés aggályaival játékot üz, elhatározta legkisebb félelmet, vagy gyanut nem mutatni.

De e célra mindenek előtt olly alapot kellett szereznie, mellyen még akkor is biztosan megállhasson, midőn a tréfa netalán komoly valóba menne át. Az ég mélységet adott a gyöngeszüz eszének, melly belátta, hogy e férfin őriási ereje érzetében nőt csak az esetben böcsülhet, ha az szellemi erőben őt fölülmulja, vagy legalább hozzáig fölmagasulni bír.

Elfogulatlanul fordult tehát vissza s mintegy szórakozásul a falak- és állványokra helyezett fegyvereken közönyös szemlélt látszott tartani.

Versényi e lélekváltozáson annyira meg volt lepetve, hogy midőn Ilonája az egyik állványtól visszafordulva, egy ékes markolatu tör egykori birtokosa után tudakozódék, ő maga inkább látszék zavartnak menyasszonyánál.

— E tör ... e tör — mondá habozva — szinte Szécsi Máriáé volt.

— Igen szép tör — mondá Ilona — e nemes aczélt kérésem leemelni még ... Ez is igen szép, s ez ágyu itt milly sima — folytatá habkezeivel annak öblét végig simitva — meg van-e töltve? ...

Versényi elbámult; illy nőről ez ideig még nem volt fogalma. Egészen kiesett sodrából és a legkellemetlenebb helyzetben érezte magát. Azonban remélte, hogy kinzó szeszélye célt érend.

— A fegyverekbe ugy látszik egészen szerelmes lettél kedvesem; — nem nézzük-e meg az én kedvenceimet is? ... Volna-e bátorságod velem az aklokat megtekinteni?

— Miért ne? — kérde Ilonka s csakugyan kísérelte szegődött; megveregette a toporzékoló mének szügyét, megsimogatta a vihogó paripák sörényét s cukrot nyújtott kezében Miklós kedvencz paripájának: Philosophnak.

Mennyibe került a gyöngé nőnek félelmét így leküzdeni! De érezte, hogy a nélkül minden veszve van.

A kastély még mindig hallgatag és néma volt, s Ilonát valódi borzadály fogta el, a mint már egészen sötétben az előbbi terembe visszatértek.

De a völegény kinzó szellemének még ez sem volt elég.

— Nős kedvesem — mondá — most hálóterembe foglal vezetni.

Ilona egy lesujtó tekintetet vetett reá; de völegénye ravaszul kikerülé s úgy látszott, kétségbeesett kitörésre, a nőiség megalázódására várt. Annyival meglepőbb volt reá nézve, midőn menyasszonya balját karjába öltve és jobbát keblén tartva határozottan mondá:

— Induljunk!

Versényiben egy percig aljas gyanu kelt, de egy pillanat menyasszonyára annak valótlanságáról meggyőzte. Éreznie kellett a szellem felsőbbségének erejét. . . A játéknak vége volt.

Egy kettős ajtót nyitott meg, mellynek nyomán Ilona meglepetésére nagyszerű és fényes öltönyű gyülekezettel teli terem tárult föl, s az egész tömeg ajkán dörgő „éljen“ kelt, mellyet ott kinn az ágyuk morajja hirdetett a vidéknek.

Versényi bemutatá menyasszonyát rokoninak, cselédinek s végül az egyház embere áldást adott reájok.

Midőn az egyszerre fölelevenült várban a lakomának vége volt, s a boldog pár egyedül maradt, Versényi tréfásan kérdé:

— S ha az ajtó, hova vezeték csakugyan a hálóterem ajtaja lett volna? . . .

Ilona felelet helyett keblébe nyult s onnan Szécsi Mária pompás törét vonta ki.

Versényi ajkához vonta a tört tartó kezecskét:

— Üdvöz légy lakomban Ilonám — szolt elragadtatva — te igazán méltó vagy arra, hogy Szécsi Mária utódjává lettél! . . .

(Folytatjuk.)

A thea.

A világkereskedésnek legfontosabb cikkei közé méltán a thea is sorozható. Nem csak a roppant Csinbirodalom s Java minden osztályu lakójának legkedvesebb itala ez, olly annyira, hogy ott különös oktatók léteznek, kik a thea készítésére s annak illedelmes felszolgálására tanítanak, mert ennek tudása, valamint nálunk a vivás és tánczolás a jó neveléshez tartozik; de Europa művelt osztályainak is kedves italává lett a thea. Angolhonban pedig és Hollandiában népszokássá vált.

Műveletlen állapotban a csinai theabokor 20—30 lábnyi magasságot ér el; de hogy a levelek leszedése könnyebb legyen és hogy több ágot hajtson, gyakorta lenyesik a bokrot és csak 4—6 lábnyi magasra hagyják. A theabokornak fényes, örökké zöld, fogas, hosszukás, gerelyidomu 2—6 hüvelyknyi hosszú levelei vannak; hol, egész kilencz levelű fehér illatos virágának ötrészes kelyhe van sok himszállal. Gyümölcse egy három osztályu süvegce, elválasztott hézagokkal, mellyek minden osztályában egy kemény dióidomu héjjal ellátott mag van. A theának legnagyobb hasonlatossága van a szekfüvirággal.

Jelenleg a fűvészek nagyobb része már azon nézetben osztozik, hogy a számos theafajták egy nemből származnak, s csak a különböző évszakokbani szedés, éghajlat s művelés által oszlanak több fajtákra.

Dsapán s a csinai birodalom déli részei azon országok, mellyekben a thea legjobban terem. Csina északi részében is megterem az; de már nem olly jó, mint a déli tartományokban természetted. Dsapánnak is csak déli részében bir fontossággal a thea művelése. Azon kísérletek, mellyeket a thea mívelésével a forró égöv alatt, Rio de Janeiroban és Braziliában tettek, nem sikerültek; mert a thea sem az igen hideg, sem az igen forró éghajlatot nem kedveli.

A dombok déli részein és a folyók közelében legjobban tenyészik a thea, mellynek szaporítása mag által történik. A bokrok levelei a harmadik évben már használhatók, de a hetedikben le kell már az ágokat vágni, hogy a gyökér újra hajtson, ha jó leveleket akarnak nyerni.

Egy évben háromszor szokás a leveleket szedni, ugymint februariusban, azután aprilisban, végre pedig májusban. Az először leszedett levelek a legfinomabb theát szolgáltatják (Dzsapánban császárthea) az utolsók pedig legroszabbat.

Midőn a levelek leszedettek, kezdődik azok szárítása. Egy kis kályhában égő tűz fölibe vas lábas tétetik, mellyen a levelek vannak; azonban e műtételnél nagyon kell vigyázni, hogy a levelek meg ne pörkölődjenek. Minden illyes lábasnál egy ember áll, ki meztelen kezével forgatja a leveleket és azokat mindig, midőn a serpenyőből kiveszi, kezében csavarja össze, melly csavarás által a levelek a kereskedésben előforduló idomot nyelik. E szárítási modor száraznak neveztetik, a nedves pedig következőleg megy végbe: a levelek vasszitára tétetnek, melly forró víz fölibe tartatik, úgy hogy a gőz a leveleket áthatván, azokat megváltoztatja, e műtét után a levelek fentebb leirt modor szerint száríttatnak. Az első szárítási eljárás által zöld, az utóbbi által pedig fekete színt nyernek a levelek.

A megszáradt levelek kampókba vagy ólomládákba pakolatnak, avagy ökörvér vagy zsir segedelmével kalácscsá az ugynevezett téglatheává formáltatnak, melly utóbbi északi Csinában nagyon el van terjedve. Csina déli részében gömbölyű golyókban is kerül elő a thea, melly Avába és Kochinesinába küldetik. A thea közé gyakran még szagos virágokat is kevernek; de azon állítás aaptalan, hogy a thea ezek által azon különös szagos zamatot nyeri.

Mint minden egyes népek által századoktól használt szokások eredetét a mult idők köde fedi, úgy van ez a theával is. Hogy már a hatodik században ismerték Csinában, kitűnik abból, hogy egy orvos theát ajánlott a császárnak fejfájás ellen, melly által tekintélyre jutott. Csinában még arról is regélnek, hogy már a 4-dik században egy miniszter theát ivott volna. A 8-dik század vége felé legelőször vettetett vám a theára. A dzsapaniak egy Darma nevezetű, budhadiszta szentnek tulajdonítják e fontos növényt, melly szent midőn Indiából Csinába azon akarattal jött volna, hogy ott tanát terjeszse, vallásának tekintélyt szerzendő fogadást tön, hogy aludni nem fog és az éjet s napot áhitatosság gyakorlatában fogja töltöni; de az álom egyszer mégis erőt vön rajta, midőn felébredett volna, e miatti bosszújában s bánatában elvágta szemhéjait s a földre dobá azokat, mellyekből egy addig ismeretlen növény nőtt fel, mellynek leveleit midőn éldele volt, erősebbnek s képesebbnek érzé magát a virasztásra, úgy hogy tanítványainak is ezen növényt ajánlá.

Európában a hetedik század előtt ismeretlen volt a thea. Oroszország s Hollandia azon tartományok, mellyek legelőször ismerkedtek meg vele. Egy Mogolajban levő orosz követség czoboly bőrből álló ajándékaért theát kapott cserébe; azt eleinte nem akará elfogadni, de később annak elfogadására kényszerítettven, azt Moszkauba hozá, hol a thea tetszést nyert. A hollandokról azt beszélnek, hogy 1610-ben Csinában zsályáért cserélék ki a theát. Angolhonba valamivel később jutott a thea ismerete, mert csak 1641-ben tétetik róla először említés. 1664-ben a keletindiai társaság 2 font theát ajándékozott Anglia királyának és csak 1667-ben kapott 100 fontnak hozatalára rendeletet egy hajó.

Körülbelül azon időben jutott Dániába is a thea használata, hol ama hires botanikusban Pauli Simonban nagy ellenségre talált, kinek szünteleni thea használat elleni beszédjeire III. Fridrik (ki a theát szereté) azon ismeretes két értelmű választ adá: Credo te non esse sanum.

Európa tartományai között legtöbb theát fogyaszt Angolhon s Holland, azután az északi tartományok. Némethon s Franciaország keveset fogyasztanak; de újabb időkben növekedni kezd e két országban a thea fogyasztása. Európa déli tartományai kevés theát szükségelnek.

Angolhonban a thea fogyasztása tetemes növekedésben van.

Mig 1711-ben csak 142,000 fontra rugott az, már 1781-ben 3 $\frac{1}{2}$ millió font hozatott be, 1785-ben 13 millió, 1801-ben 20 millió és azonfelül 3 $\frac{1}{2}$ milliót Irland fogyasztott, 1828-ban Angolhon és Irland 27 millió fontot, 1843-ban 45 milliót, 1852-ben pedig 55 millió fontot theát fogyasztott el Angolhon. Északi Németország 1 $\frac{1}{2}$ milliót, Franciaország csak 230,000 fontot; ellenben Oroszország 5 $\frac{1}{2}$ millió fontot theát fogyaszt. Egész Európa körülbelül 60 milliót, Amerika 10 millió fontot theát szükségel. Azon theának értéke, melyet évenként Csinából kivisznek 60 millió piaszterre becsülhető.

Johnston azok számát, kik theát isznak 500 millióra, tehát az összes emberiség felére teszi.

Észak s közép Ázsiának számos néptörzseinél szintén használatban van a thea, Tibet lakói is élnek vele.

Csinaiak s dsapániak a theát cukor és tej nélkül iszszák, néha azonban szeszeket töltenek bele.

Egészségi szempontból tekintve a thea, mértékletesen éldelevé, egészséges italnak tekinthető; mellynek éltető és frissítő hatását fáradalmas munka után legjobban lehet tapasztalni. Kövérség s álmoság óvszereül használható. A theától nem ittassodik meg az ember, sőt a más erős italok által okozott mámor-ságot eloszlatja.

Schuov nyomán

Ordódi István Károly.

Técső és környéke. *)

Tájleírás és népismertetés.

Técső a marmarosi szabad koronai városok egyike, a tiszai regényes völgy hosszu vonalán—középen, Szigettől és Huszttól egyforma távolságban. Fekszik a Tisza jobb partján, valódilig szólva olly regényes helyen, minövel a marmarosi — néhány helyütt található — patak öntözte zöld völgyek falsi dicsekedhetnek.

Határát délen és északon a kárpáthegysorok egymásmögött fekvő vonalai kanyarítják be, míg keleten és nyugaton csak kékelő messzeségben látszanak azok elbujni a lehajló ég fellegtömegébe. — Különösen ott látszanak keleten a *Pap Iván*, a *Csorna* mint különálló tornyai a mellettök leebb bocsátkozó, de beléjük fogódzott hegysoroknak. — Ott látszik idebb délre a Szaploncza feletti *kőszál*, melly úgy néz ki, mintha ügyes művész támogatott volna egymás mellé tömördek kölapokat, némellyikét gula alakra kihelyezve; míg a Tiszára néző oldalát az idő fehér mohval annyira bevoná, mikép mint kimeszelt götfal fehér színel veri vissza a nap fénysugarait, hogy szabadon nézze rokonát a Técső felett emelkedő fenyőfátlan *Fenyőhegyet*, s mint nagy atya unokáját, fenyegethesse az esőt csaló *Neressent*.**))

A Fenyőhegy nyugoti lehajlásánál vonul keresztül a hajdani szathmár-marmarosi hegy-ut, mellynek környékén mai napig is látható köből összehányt sírhalmok szomoruan emlékeztetnek a korra, mikor szívtelen rabló csapatok nem egy utast fosztának meg vagyontól, életétől. Ma ez ut másfelé vezetve naponként javittatik, járhatóbbá tétetik, mi valóban óhajtható volt az utasokra nézve, s különösen Marmarosra, mellynek kenyértelen lakói ez utról várják élelmök legszükségesebb czikkeit.

A Fenyőhegy hozzánk néző lehajlásánál Técső határterületében van *Ferencs-völgy*, más néven *técsői huta*, németfajú telep, lakói hajdanta üvegkészítők voltak, ma fát vágnak, sánczot vájnak s tördelik a bérczek oldalait málé (kukoricza) alá.

A Fenyőhegy önálló vonala a viski-várhegy háta megett, a huszti várral szemközt nyugot irányában lenyulik egész a *Nyalábig*, hol délre fordulva, Ugocsa egyes helységei mellett szőlőtermő dombokká válik.

A Fenyő- és Nereszen hegyek Técső feletti összegömbülésénél, egy a térre láthatlan dombocská áll, mellyet azon indokból

említek meg csak, hogy e dombnak tetején néhány ölnyi területü behorpadás látható, a behorpadásnak egyik vége be van lyukadva, e lyukon tág üreg setétsége rémlik. Tizenegy éves koromban jártam itt harmad magammal. — Egy velünk volt kopó leszált szaglálni a horpadásba, míg az üreg nyílásához magam is követém, hol a vastagon álló falevelekkel csuszásnak indult kutyát csak hirtelen utánkapás után tudám a beeséstől megmenteni; ez esetből alkalmat vévén magamnak kitudására annak; vajjon: beleeresztett kövek nem adnának-e felvilágosítást az üreg mélységéről, nem nyertem semmi viszhangot. — A domb keleti alján tiszta patakocská fut egy szűk völgyi tér közepén keresztül, két partján emberi kezek által hányt hegykövek nyugosznak egymás felett, mellyeket akkor sűrű szederinak terítették be. Látszott egyszersmind az említett dombocská alján ollyan bevájás, minövel az érczbányákat szokták kezdeni, mellyre nézve egyik társam azon felvilágosítást adta, mikép az ő gyermekkorában (most 50 éven tul van) bizonyos emberek kísérletet tettek alájaásni a dombalatti üregnek, de a munkát nem gyözzvén költséggel — abban hagyák s azóta úgy áll.

A felette emelkedő Fenyőhegy tulsó lapján tág mezőség van, honnan festői kilátás nyílik Szathmármegye északkeleti vidékére, különösen az *Avasra*.*) A délkeletre huzódó ormok mindinkább magasulnak, míg Nagy-Bánya felett a Rozsálylyal, Felső-Bánya felett a Guttinnal, ettől szemközt délre a Fekete-hegygyel fogódnak össze. — A Fenyőhegy tetőről beláthatni Marmaros minden havasait egész a gallicziai szélekig.

Az említett *szaplonczai kőszál* egy leereszkedett domb üstökén áll Remete orosz falu, hajdan magyar helység, melly Marmarosban első vette be a ref. hitet.

Vele szemközt a Tiszántul északra láthatni *Bedőt* szintén orosz falut. Mellette kezdődik egy hegyág, melly a técsői határba nyulva *Déda* név alatt kopasz hátán málét és szenát terem. E hegy északrai egyenes fordulása *Libánhegy* nevet vesz fel s keleti határát képezi a técsői *láz*-nak (kaszáló földekre épített tanyák) egy darabig.

E három betüből álló *szó láz*, melly annyi külön nyavalyáknak végszava, nagy jelentőségü szó a marmarosi, különösen a *técsői* ember előtt gazdálkodási tekintetben. A marmarosi magyarajku gazdák így nevezik minden hegyi kaszállókat; a técsői ember nem mondja *láz*-nak minden domb oldalát, hanem e szó jelentésének megfelelő azon helyet érti alatta, melly a várostól északra fekvő nagy lapos erdőn túl 4—5 órai távolságra lapályon és hegyoldalon terül. A város határa ez irányban olly messze terjed, miszerint a ki széna takarmányát a téli rövid napon akarja haza szállítani, reggeli 3 órakor indul és mégis napalkony veti haza. — E helyet a mai emberek mindinkább tisztítják, szépítik, javítják. — minden valamirevaló gazda bir itt földet, mellyen háza, istállója és pajtája van. — Itt tartatnak a barmok tél elején és tél utolján a természetmény felétevése végett. — Gyönyörű termékeny kaszállókat tud a técsői gazda ipart szerető karja készíteni e dombok oldalain. Szállását**) gyümölcs fákkal ülteti be, s abból is hasznót huz. — Az egész határban ez a hely az, melly iránt legtöbb kegyelettel viseltetnek a gyenge gyermekortól kezdve a botratamaszkodó öreg korig. — E hely példányképe a szorgalomnak. — Ide jöjjön, a ki az ipart tiszteli a nép alsó rétegeiben: ide jöjjön, ki összetett kézzel sír, ha a magárahagyott föld teremni nem akar, ... és ha nem inti a méh, a hangya ... megtanítja a técsői gazda, mikép lehet a földet eszközök által termékenységre nógatni.

E nagy területü helynek nyugotra néző szegletén ismét van egy telepe Técsőnek, neve: *Kerekhegy*, melly a mellette álló kerekidomu hegytől vette nevét: itt sóbánya is létezett, de most nem műveltetik.

A hol végződnek a técsői lázat körítő alacsony hegysorok, kezdenek mindinkább feljebb dagadni fokozatosan a marmarosi Kárpát kitünő ágai.

Técső határterületét a nagy Tisza, apró kőszáló patakok, a sok külön beágzó hegysorok számos dülökre szagatják. Patak-

*) Folytatása a Verchovina és Marmaros nyugoti alját, a Tiszamentén előmutató közleményeknek.

**) E hegyet az utasok t. i. a messi tájékiak alakja miatt *Pap-asztagnak* nevezik, s tréfából sokszor kérdezik: elcséplette-e már a técsői pap asztagját? — Ott áll biz a még most is, mert a lengyel atyafiak nem bírnak hozzá csépet készíteni. E hegy kabalében kőszóbánya is nyitható lenne.

*) Így neveztetik Szathmármegyének Marmaros déli, Ugocsa keleti szélei közé benyúlt része.

**) Szállásnak mondja minden gazda lázi tanyáját.

jai közül a *Técső* a vele egy néven lévő várost végig folyja s tul rajta több patakot felölve a Tiszába vonul.

Határának azon része, melly a Tiszamentén esik, mikor a szárguldo büszke víz kövices nyom nélkül halad el, trágya nélkül is jól terem; míg vizjárástól ment helyeit a város közelében kis paradicsommá varázsolja a munkás kéz, hol őszi, tavaszi vetés sokszorosan jutalmaz: hajdanta dohányt, most pedig káposztát igen szépet és sokat terem.

Maga a város. Técső — a szó valódi értelmében — magyar város. Az itt lakó minden nemzetbeliek tudnak magyarul.

Técső minden tekintetben emelkedésének újabb jeleit mutatja. — Csak az orosz pátrióták állnak kötve a század nyugvó szelleméhez.

A város *csime*: „*szabados koronái*“, ura a *magyar szent korona*, mellynek számára, az urbéri viszonyok megszüntéig, minden egy telektől fizetett taksa név alatt valami summácskát.

1834-ig a város soknemű szabadalomnak volt birtokában a többi mármaroszi koronai várossal együtt, akkor a királyi fisciussal folytatott pere megbukván, szabadalmi megnyirbáltattak, jogaiban megszorítottatott, legsajnosabban érezvén bukását az erdők szabad használatából kiűtetése által.

Igazgattatik polgármesteri elnöklet alatt senátusi és népképviselési rendszerben: ön ügyein kívül hatásköre szűkre szabotván. — Ezelőtt az 5 városi köztörvényszék halálra is ítelt; mindenik pedig külön rendes tanácsában nagy summákra menő perekben hozott ítéletet, melly tőle a megyei törvényszékre felbuztetett.

Lakosai: tisztviselők, kézművesek, kereskedők- és kiváló szorgalmu gazdák. Számuk 4000 körül; legtöbbek a hely. hitvallásuak és egyesült ó-hitűek.

Ruházata a técsői népnek, az öregeknek, kik közül még ma is él egy-kettő igen sajátságos vala: széles kalap — nyakatlan ing bő ujjal s mégis nyakra való, csipőn alól csüngő mellény, széles óngombokkal, magyarszabásu bő nadrág, nagy ránczos csizma, hosszú fekete guba, nagy haj és nyírott bajusz s még egy görbe fésű, melly a haját a homlokról hátrahuzta.

Az illy öregeknek, az ő öreg hitvestársa *visel* fején nagy barna kezkenőt, hátrakanyarítva s nyakcsigáján megkötve, mellényt, melly alól ing-ujja kéz föig ér ki, barna kabátot, mellynél a nagy széles kötő tenyérnyivel is leebb ér, elég terpedt csizmát és fekete gubát; lévén minden illy nyinyónak *) hegyes kontya és zsebe a gyűszű és kis kés raktárául.

A mai korból valók ez öltözeti modort egészen levetkezék: a lánykáknál még ma is megmaradván a hátul csüngő pántlikák nagy haj.

Az orosz-faj sokat megtart falusi atyafiainak egyszerű öltözetéből. Böcskor, oldaltarisznya, harisnya, mindannyian fényűzési ruhadarabok.

Sajátsága e népnek hazája szeretete és a mi szép, minden vallásnak rendkívüli tisztelése.

A técsői nép tiszta, takarékos, életre való, férfi, mint nőne szereti a családost együttlét biztosító reguláit. A „*lenni kell*“ soha sem engedti háttérbe szorítottatni a pompa, a látszó fény által.

A *tudományok* iránti vonzalmára nézve — a fennebb érin-

*) Nyinyónak hívják a gyermekek nagyanyjukat.

tetteken kívül — szabadjon annyit megemlítnem, mikép Técső népe rendről rendre tud írni, olvasni, számolni, — nem babonás, nem elfogult, nem előítéletes. — Ha megnyílnak az ur házának ajtai, keresztyéni andalgással siet az örökkön élő számolya előtt lerakni imádó szavait.

Közli: *Balizi János.*

A pálinka, mint ragályos nyavalya.

Korunkban a pálinkaivás annyira eláradt, hogy valóságos ragályos nyavalyaként terjed az emberi társaságban. Mig édes hazánkban „a testet tápláló, és lelket élesztő bort“, — a vért lomhitó, az észet butává tevő, s az erkölcsöt megmételtyező pálinka ki nem szorítja a maga helyéből: ki merné tagadni, hogy a dolgozó nép alsó osztályában nem találtatott annyi elvetemedett rosz, a részegeskedés miatt annyi testben, lélekben megtörpült munka nem bíró.

Itt az ideje, hogy az alsó néposztály között, a szív teljességéből, mint isteni hivattatásunk hozza magával, mind a szószékéről, mind az utczákon hangoztassuk a nagy apostol sz. Pálnak a Rom. 13: 12 és 13-dik verseit ezen szavakban: „Elmult a tudatlanság éjszakája, vessék el azért a sötétségnek cselekedeteit, s járjanak mint nappal ékesen, nem dobzódásokban, részegeskedésekben, és a testet ne táplálják az ő kívánságaiban.“ — Hogy e tekintetben a nép életén gyökeres orvoslás történnék, egy legnagyobb jótétemény lenne a korcsmák megkevesítése, — különösen falukon. — Ezt tudva és látva, hogy a korcsmák egymásra lett szaporodása mennyi sok rosznak kutfeje: k. várdai cs. k. volt főszolgabíró néhai t. Michalovics János ur. N. V. helységben, ez év tavasza kezdetén szoros megvizsgálás után, és a bírák ohajtása nyomán, egy korcsmát bezáratott. De az ő meghalása föltámadása lett a korcsmának — pedig — hogy igazat szóljunk — semmi alapos ok nem volt reá, — mert e korcsma itteni tartásának a földes ur soha sem tulajdonában, sem gyakorlatában nem volt! Igen elég minden helységben, melly 4 — legfeljebb — 500 lelket számlál egy korcsma, — mert mentül több pálinkát mérő ház van valamely helyen: annál több ott a szegény, annál több alkalom nyílik a lopásra, gonoszságra — Isten szent parancsa elleni vétségre. Ki ezt tagadni merész lenne, tekintsen be falu helyeken a nép életébe; s azonnal meggyőződik szavaim igazságáról, azonnal átlátandja, hogy nagyobbára minden erkölcsi romlottságnak a tulajadó pálinka ivás az oka.

Hogy mennyire elharapódzott Magyarország alsó néposztálya között, kiváltképen észak felé eső vidékein a pálinkaivás; legyen elég erre azt mondanom, hogy az ugynevezett Tiszaháton is számosan találtatnak olyan emberek, kik ebéd közben is sokkal örömebbek iszszák a pálinkát, mint a legjobb bort, úgy hogy ha a farsang ideje beáll, igen szegény és csekély lakadalomnak tartatik az, mellyben 20 — 30 itcze pálinka fogy el, — hasonlóul cselekesznek keresztelőkben, és halál esetekor a torokban. A népnek a pálinkaivásban lett ezen aláüledését, ohajtandó volna, hogy szívökre vennék és ne szaporitanák a korcsmákat rakásra — édes hazánk azon fiai, kik Róma aranykorából még mai napon is: „*Patres conscripti*“ — nevezettel szeretik magokat tiszteltetni.

Menyhért János,
m. k. ref. lelkész.

T Á R H Á Z.

Gazdákat érdeklő rovat.

T. szerkesztő ur! Ha jól emlékszem, még 1851-ben a Gazdasági Lapok intéztek egy felszólítást, hogy az ország minden vidékeiről közöltessék kimutatás a szerkesztőségnek az iránt, hogy hol mi a föld örökára és a haszonbér, elsorolván a gyakorlati hasznokat, mellyeket a gazdaközönség egy e tárgy iránt az egész országból összeállított adat után vehetne. Később e felszólítást a Pesti Napló is ismételte.

A Vasárnapi Ujság legközelebbi számában ismét az iránt olvasok felhívást, miszerint közöltetnék az ország minden vidékeiről, hogy mi a cselédbér, napszámosbér, takaró-, nyomtatórész, szakmány munkabér stb. Még a Gazdasági Lapok és a Pesti Napló a fentebb említett felszólításra begyűltekezett adatok közlésével folytonosan adós. Ugyanazért

a Vasárnapi Ujság illy gyűjteményes adat iránti új felszólítása következtében alkalmat veszek magamnak tisztelettel figyelmeztetni a t. szerkesztőséget, hogy én legközelebb sajtó alól kikerült Mezőgazdasági Statisztikának nemcsak e két kérdés iránt teszek az ország minden vidékeiről kimerítő kimutatást, vagyis nemcsak azt mutatom ki, hol mi a föld örökára és haszonbér, hanem kimutatom a földminőségét is minden vidékein az országnak, kimutatom a véghezment tagosztályokat, a gazdálkodás közelebbi körülményeit s tájékozást teszek az iránt, hogy hol mi hat és hatott a földár és haszonbér emelkedésére. Nemcsak a cselédbért, napszámot takaró-, nyomtatóbért stb. közlöm minden vidékeiről az országnak és az esztendő különböző szakaszai szerint: hanem tájékozást teszek az iránt is, hogy hol mennyire van szükség s bőség cseléd és napszám dolgában, micsoda viszonyok hatnak az ebbeli körülményekre, s micsoda

azokást és eljárást követnek a gazdák a szükséges kézi erő kiállításában és czélzserü felhasználában; sőt az igás napszám iránt is közlök adatokat.

Midőn a t. cz. szerkesztőség fenérintett felszólítására ezek iránt figyelmzettetést tennék s czimzett munkámat a t. cz. szerkesztőségnek továbbírtam, a közönség ajánlani is bátorodtam, fogadja a t. cz. szerkesztőség abeli nyilatkozatomat, hogy munkámnak a nevezett kérdésekre megfelelő cikkeket a lap részére közlés végett, mennyiben azokat a t. cz. szerkesztőség használandóknak véli, átengedem *). Pesten, ott. 22. 1855.

Galgóczy Károly.

Iskolaügy.

A budai teljes hat osztályos fő reál-iskola oct. 29-én nyitotta meg. Eddigi növendékeinek száma közel 300. Ez iskola számára Buda város községe külön házat szándékozik építtetni 60 ezer forintot.

Nemzeti színház.

OCTOBER XVII. Mult szerdán és csütörtökön ismételve adatott *Szigeti* új népszínműve: „*A vén bakancsos*“ minden tele volt, a színház közönséggel, a közönség jó kedvvel; maga a szerző egy eredeti fiut személyesítette remekül, a ki mindig ehetnék, birkózhatték és nem mer katonává lenni, szüntelen szerelmes és nem mer a lányhoz közelíteni.

XVIII. A drámabíró választmány *Berényitől* egy újabb drámát fogadott el: „*Kálmán király*“ czim alatt, melyet Tóth József választott jutalomjátékául.

Irodalmi ügyek.

— A *Tomori Anasztás* által kitűzött 100 arany drámai pályadíj a bírálók által az 5-ik számú „*Bibor és Gyász*“, és a 10-ik számú „*Könyves király*“ czimű drámák között osztatott fel; emennek szerzője *Jókai Mór*, amazé *Hegedűs Lajos*. A 15-dik szám alatti „*Brankovics*“ czimű dráma is dícsérettel említették meg, mellynek szerzője a korán elhunyt *Obernyik Károly*. Mind a tizenhét dráma visszaadatik szerzőinek; a jutalmazottak műveiket a szokott drámabíró választmány elé bocsátva, színpadra hozhatják.

— A jövő 1856-dik évre a magyar tudós társaság is tervez kiadni naptárt, vagyis inkább *Névkönyvet*, mely naptárt is hozand ugyan, de a mellynek fő tartalma leendő: az összes akadémiai tagoknak összes munkálataik, — mint az új elnökségtől a tagokhoz menesztett körlevél következtében azok october végével tetteleg be is küldettek a titoknoki hivatalhoz. Melly érdekes vállalatával az akadémia csak a nemzeti nagy közönség rég ápolat várasát teljesíti kellemesen,

— Vahot Imre „Magyar írók pályakönyve“ vállalatot indit meg. Programját a Pol. Ujd. hirdetésménye terjedelmesen közli; ki nem olvasta meg, keresse fel, mert olly igazán jó műveket ígérő irodalmi vállalat nem egyhamar kerül ki sajtó alól.

Természeti tűnemény.

— Tavasztól kezdve, kevés kivétellel, a nap tányérán semmi foltok sem mutatkoztak, míg más évek legnagyobb részében foltokat lehetett azon észrevenni. A Jupiter bolygón pedig, mellyen átmérőjével egyenközű csikok láthatók, ez idén a sávok közül a középső világosabb s sokkal szélesebbnek látszik, valamint az éjszakai fekvésű homályosabbak a sark felé közeledtek. E tűnemények okát még nem ismerjük.

Vidéki hírek.

Kolozsvár, 1855. oct. 22. — Szomorú hírral kezdem meg leveletem. *Deáky-Fülöp Sámuel*, nyugalmazott hivatalnok, ismert műfordító s jeles zenészeti tehetség, a magyar tud. társ. levelező tagja, élete 71 évében f. hó 21-én viradóra megszűnt élni. Hirteleni halálát aggodalmak és öregségével járó gyengeségen kívül, némi *kholerai jelenségek* is okozták. — Szép időt ért meg a jó öreg, sokat is szenvedett, most már többet nem fog szenvedni. Vajha a közrészvét állitana legalább egy egyszerű sírkövet földi, — bár porlandó — emlékül, sírját jelelendő. E czél kivihetésére rendezhetne a n. szinh. igazgatóság előadást, mert a megboldogult a színeszetért sokat fáradozott. Kiadatlan zenészeti és költői műveit ajánljuk a könyvtáraknak megvásárolni!

A nap olly szépen mosolyog mint májusban, s nyárnak gondolnók ez évszakot, ha nem látnók a leveletlen, lombatlan fákat. — Megjelent művek: *Erdélyi képes naptár* 1856-dik szökő évre. 3-dik évfolyam. Kolozsvártt. Stéinnál 44 l. képes borítékban. Nyomt. Bucsánsky, Pesten. — Tartalmát — a szokott naptári cikkeken kívül — pár *népmese*, *élcsek*, fametszetekkel (gyarlók) illusztrálva; Kolozsvár közhasznú intézetének rövid ismertetése (n. színház stb.) teszik. A tavalyi naptárnál czélszerűbb tartalmu. Árát még papírosa is megéri. — *Papok felszentelése a thalmával mondott szinati beszéd*. Mondotta: *Bodola Sámuel*, az erdélyi ev. ref. anyaszentegyház püspök-helyettese. Kolozsvártt. Az ev. ref. tan. bet. 1855. 8-adrét. 16 l. — Naptáraknak nem leszünk szükiben, mint halljuk; hát vajjon a *Kovárié* megjelenik-e ez évre is? — kár volna, ha elmaradna! — Most Isten velünk!

R. l.

Szerk.

☉ *Rosnyó*. Folyó hó 21-én adatott mükedvelők által, a helybeli evan. főgymnásium javára „*Veszedelem nagynéne*“ vigjáték; alig van helység környékünkön, mellynek házait két év lefolyta alatt tűzveszély nem tizedelte; a fent említett mübarátok többnyire Mercur s Eskuláp zászlaja alatt szolgáló vitézek, a legtöbb esetben, jól választott darabot játszottak a koldusbotra jutottak felségelésére; s mindannyiszor nagyszámu közönség tódult mulatva jót tenni.

Holdmező-Vásárhely oct. 24. Azon tényezők, mellyek a népnek polgárisulását munkálják és emelik, egyike a nemes gyümölcsfák tenyésztése, s minél miveltebb a nép: annál szebben diszlik ez nála; — a hol a gyümölcsfatenyésztés vagy épen nem üzetik, vagy csak alacsony fokon áll: világos jele az annak, hogy ott a nép culturája is nagyon alantán áll; azért is valamint az előljárók igen bölesen cselekszenek, használván befolyásukat a nemes gyümölcsfák tenyésztésére: ugy az egyeseknek is, kik ez ügyben fáradsz a nép culturája körüli érdemök nagy fontosságu és tiszteletre méltó. Lehetetlen nem örülnünk azon bölc gondoskodáson, mellyel némely városaink a pomologia ügyét, felkarolták küldvén köz-költségen Entz ur jeles intézetébe növendékeket; és ámbár e téren a mi városunk is munkás — két növendéket tanítatván az említett intézetben: — még is városunkban az egyeseknek e tekintetbeni müködésük figyelemre méltó; és ezek sorában legelső helyütt áll t. Czukor János gyógyszerész ur, ki az alföldi pomologusok közt mintegy tisztos patriarcha áll, kinek fáradsz a költséget nem kimélő munkássága által a gyümölcsfa tenyésztés és nemesítés a Tisza, Maros és Körös mentiben nem csak növekedett, hanem itt-ott szépen diszlik is; sőt a haza távol vidékeit is ékesíti gazdagon ellátott faiskolájának nemesfajú oltványai-val. Most csak Kis-Szebenben említjük, mint szülőföldjét a t. gyógyszerész urnak, hova ő már 1816-ik óta a legnemesebb gyümölcsfák oltványait küldözi, mi által azon városban elhanyagolt gyümölcsfatenyésztést nem csak emelte, hanem virágzóvá is tette annyira, hogy Kis-Szebenben most alig van egy ház is, mellyben Czukor ur gyümölcsfái nem diszlenének. Szerencsés, ki nemes törekvéseinek sikerét látja, mert ennek tudata legszebb jutalom, és e jutalmat kimondhatlanul emeli becsben a törekvésnek hálás elismerése. És Czukor ur ebben is részesült, mert a kis-szebeni nemes gondolkozásu tanács méltányolni tudván a Czukor ur érdemeit, mellyeket a nemes gyümölcsfa tenyésztés által a város emelése körül tett: f. év oct. 10-kén tartott tanácsülésében öt tiszteletbeli polgárrá kinevezte, és e megtiszteltetés oklevelét városi hatóságunk utján kezeihez szolgáltatva. Első példa ez, mellyet e téren a lelkes Kis-Szeben mutat, és ez által nem kevésbé tisztelte meg magát, mint az érdemekkel koszoruzott t. Czukor János urat. Adja az ég, hogy hazánkban mind Czukor urnak, mind pedig a kis-szebeni tanácsnak minél több követője legyen!

Jeszenszki László evang. lelkész.

— Egy bécsi lap (W. Z.) nemzeti színházunkról mondja, hogy az a tökélyesülés pályáján nagy léptekkel halad előre. Tagjai közt Jókainéban olly jeles művésznőre ismer, ki a valót a hatályossággal összeegyeztetni érti. Benzát az európai színpadok élő komikusai legelsőjének mondja. Erkel színtén az élő zeneköltők legelső sorába teszi. Hunyadi László dalművét pedig, egy minden tekintetben mesterműnek mondja. Végre elismeréssel emlékszik meg gr. Ráday igazgatói érdemeiről. — Hogyne becsülünk, pártolnánk és szeretnénk tehát színházunkat és annak papjait, midőn azok mások méltánylatát is ki tudják érdemelni.

— Félegyházán a helybeli szegény ápoló javára zeneestélyt rendeztek, melly 60 ft 46 krt jövedelmezett.

— Bécsben a fát súlya szerint kezdik árulni, és pedig 49 kron fontját. Sokkal igazságosabb is így, mert minél tömöttebb és így nehezebb a fa anyaga, annál tovább fog égni — mert egyazon fanemből egyik öl a mástól súlyra tetemesen különbözhet — és így, az ár mindegy levén, a vevő gyakran szenved kárt.

Tűz-veszély.

△ Mult napokban égett le Henczkó helységben tizenkét ház, minden hozzátartozandó gazdasági épületekkel (két év alatt most negyedszer) a lakosok csürökbe hordták gabnájokat áldozatul a romboló tűznek.

Tárogató.

* * Budán egy közrendű férfi, ki nejétől több idő óta külön válva élt, egy napon annak lakására lopózik; s ágya alá elbujva várta, míg az lefekszik; akkor előrohant s egy éles késsel nyolcz halálos sebet ejtett rajta. A szomszéd szobában levő szolgáló segélykiáltásaira a czirkáló rendőség feltörte a zárt ajtót s a gyilkost istentelen tette közepén elfogá. A nő meghalt.

+ A pesti tanítóképezde növendékeinek száma ez idén 60-ra megy. Tanítási nyelv a magyar és német.

y. — A pesti october-novemberhavi képtárlatban, a müegyület által megvetteken kívül 53 kép van kiállitva, de ezek közt is több olyan, melly a mult hóról maradt itt. Ez 53 kép között van 16, melly részint magyar festőtől került, részint magyar tárgy. Kitűnnek ezek közt *gróf Nádasdy Tamás nádor és Tinódi Sebestyén* Orlai Petrics Samutól *Magyar tájkép*. Markó Ferencztől; *Halászkunyhó a Balatonnál* Szvoboda Rudolf-tól; *Magyar alföldi tájkép* Kiss Bálinttól; *A galambposta* Borsos József-től. Figyelmet gerjeszt ezeken kívül még Hassenpflug *kolostor csarnoka*

*) Becces engedélyét nagy örömmel fogjuk felhasználni.

telen. A tájkép tájrész, mint mindig, most is nagy számban, az említett 53 között 20 látható. A mult hórol itt maradtakról ezuttal hallgatunk. Örömmel tapasztaljuk, hogy a magyar tárgyú és magyar festőktől eredt művek mindinkább nagyobb számban kezdenek fölmerülni — és ennek oka tagadhatlanul az, hogy honunkban az ilyenek találunk legelőbb vévőre. E tényre figyelmeztetjük festőinket.

x. — A Brassai Sámuel által kiadandó „Kritikai Lapok“ első füzeté már sajtó alá bocsátott. A kiadó november 15-ig még fogad el előfizetéseket. E vállalat nagy hézagot pótoland irodalmunkban, azért igen ohajtandó annak felvirágzása, melly nagy részt a közönség pártolásától függ.

x. — Vahot Imre kis naptárának, mellynek czime „Magyar nép naptára“, második kiadása van sajtó alatt, s a jövő novemberi vásárra már meg is fog jelenni. A kiadó fősvénységéből-e vagy mert ekkora keletre nem számolt, az első kiadást csak 5 ezer példányban nyomatta — ugyancsak meg is járta!

+ A m. kormány országszerte tanítói tanácskozmányokat rendelt az elemi tanodákban. Pesten az első már végbe ment, melly három óráig tartott, mellyben tárgykép az iskolák szervezése tárgyalatott.

y. — Gróf Károlyi főthi birtokán e hó elején kezdődik a rókaadás. Róka után soha se menjen Fóthra senki, sokkal több és nagyobbak vannak Pesten és tán szebbek is. E mellett még azon előnyük van a főthiak felett, hogy némelyiknek akár kétszer huzzák le a bőrét, azért mégis róka marad.

Miután az *ipolysajóvölgyi vasutvállalat* dolgában több fontos kérdésre nézve eldöntő határozat szükséges; ezennel tisztelettel meghívotnak az érdekeltek, hogy a f. évi november 19-én és 20-án, délelőtti 10 órakor a nemzeti muzeum termében, nagyságos Kubinyi Ágoston cs. k. tanácsos ur elnökle alatt tartandó tanácskozmányra megjelenni sziveskedjenek.

Pest, 1855. oct. 31.

Csanyuga József

az ipolysajóvölgyi vasutvállalat titkára.

Külhírek.

+ Egy párisi szakács kitalálta módját, mint kelljen a húst megromlás nélkül éveken át eltartani. Hasztalan keresett vállalkozót, hogy találmánya kizsákmányolására intézetet alapíthasson. Sikerült azonban, hogy kísérletkép a Keletitengeren levő hajóhad számára általa páczoltattak be húst, honnét nemrég találmánya sikeréről tudósítának. A császár magához hivatta s tanácslá, hogy menjen Délamerikába és küldjön onnét húst. Mire midőn a szakács azt felelte, hogy ehhez nincs elegendő pénze, a császár egy 50 ezer frankkal terhelt tárczát nyújtott neki át e szavakkal: „Vegye és menjen s ha vállalkozása sikerül, gondoskodni fogok szerencséséről.“

+ A párisi műtárlat eladandóit sorsjáték utján akarják pénzze tenni. — Az eladandók értéke 5 millióra rug, egy sorsjegy ára 1 frank lenne.

+ Északamerika elnöke egy ezredes és egy sereg kartiszt vezérlete alatt, csapatot (450 ember) küldött a vad indiánok ellen, hogy azokat a polgárisultságnak golyóval és puskaporral hódítsák meg. Az indiánokat egy faluban találák. Azonnal intézkedtek, hogy a lovasság kerülje hátba és onnét rohanja meg őket, a gyalogság pedig előről tegyen támadást. — Az indiánok látva elleneiket békés uton akartak egyezkedni, de a civilizált ember nem azért megy csatába, hogy midőn már ellene körmei közt van, vele békét kössön. Az indiánok tehát visszahúzódtak, s mivel még a lovasság hátukban nem állott fel, félni lehet, hogy megmentik bőrüket; azért az amerikaiak, hogy időt nyerjenek, béke-követet küldtek hozzájuk. Az indiánok megálltak alkudozni; ezalatt a lovasság felállt hátuk megett s azonnal támadott, hasonlót tett előről a gyalogság. Az így két tűz közé szorított indiánok közül 70 öletett meg, ezek közt több gyermek és nő; az amerikaiak csak négy halottat számláltak. Így terjesztik az amerikaiak a civilizatiót szomszédai, az indiánok közt. Rajtok ütnek s a békés ajánlatot nem fogadják el tőlök, hanem lemészárolnak nőt, férfit, ki csak eléjük akad, aztán kirabolják a falut s tovább mennek. E csatában is nagy mennyiségű ló, hus, nyereg, puskapor stb. esett kezükbe zsákmányul, ezenkívül elfogtak vagy 40 nőt és gyermeket.

+ Angliában törvény által köteleztetik mindenki a vasárnap megülésére, a mennyiben e napon dolgozni, a boltokat nyitva vagy nyilvános mulatságot tartani tiltva van. De e törvény felesleges szigora ellen már a lapok is felszólalnak, s az angolok legnagyobb része belátta, hogy az ünnepek vannak az az emberekért és nem az emberek az ünnepekért. E visszahatásnak mindenütt mutatkoznak jelei. A folyókön a gőzösök szintugy járnak vasárnap is, a közmunkák országügyére (miniszter) azon újítást tette, hogy egy mulatókterben, vasárnapi katonazene hangversenyeket rendelt tartatni, mellyeket ezeken ezeken látogatnak. Ez ünneplést parancsoló törvény mindinkább a szegényebbek osztályára nehezül, kik egyedül munkából élnek, a míg az ügyvédek, tőzsérek, orvosok stb. vasárnap is ép úgy folytathatják foglalkozásaikat. Az országnagyok és püspökök kocsikázhatnak négyesben vasárnap is, míg ellenben másoknak vasárnap utazni is tiltva van. Remélni lehet azonban, hogy ezen a 16- és 17-dik század puritanjai által hozott rendszabályok a korhoz képest módosíthatni fognak.

Szerkesztői mondanivalók.

62. Valaki illy czimű munkát küldött be hozzánk: „*Megcsáfoltatlan bebizonnyítása annak, hogy földünk sem maga tengelye, sem a nap körül nem forog, hanem a mindenség közepén áll.*“ A mű jellegű levélkével levén ellátva, azt gyanítjuk, hogy pályamű leendő; de szerző elfelejtette a czimlapra kitenni, hogy mire akar vele pályázni? a népies novellára-e vagy a tizenkét eredeti anecdotára?

63. *Pápára. K—i K—ly* tanár ur nagy becsü közleményeit „*háza gazdaságát emelése ügyében*“ megkaptuk s még e hó folytán közleni fogjuk.

64. „*Miért szegények a magyar írók?*“ E becsületes szándéku cikket legközelebb adni fogjuk. Adja az ég, hogy használjon!

65. *Bodony. F. J.* urnak köszönjük a közleményét. Csak akkor fogjuk azokat felhasználni, ha több vidékről is megkaptuk felszólításunkra a kellő adatokat a cselédbér iránt.

66. *Czermura. D. N. L.* urnak. Magunknak is régen volt szándékunk derék veterán népirónk arczképét közölni, s örülünk, hogy e tekintetben a közönség óhajtsával is találkozunk.

67. *Borleves és bableves.* Vers. Még egy *nyakleves* hozzá, aztán kész a madrigal.

68. „*Ajánlat a fiatal magyar írókhoz.*“ Szerző nagyon hibás logikában szenved. Elmondja, hogy mai világban mennyire elszaporodtak az írók, millyen készületlenül fognak az írói pályához; ha Pestre feljönnek, hogy elkorhelyülnek; — eddig jól van; — hanem ekkor azután azt a tanácsot adja, hogy miért nem mennek *tanítóknak?* — Hogyan? azok a készületlen, tanulatlan, korhely emberek, a kik íróknak roszak voltak, legyenek tanítók? népnevelők? Ezt a bókot a tanítói kar nem fogná megköszönni — Tanácsolja nekik azt, hogy *járjanak iskolába s legyenek tanulók!*

69. E napokban valaki verseket küldött hozzánk, a ki még annyit sem tanult meg, hogy a levél borítékra *alul* nem azon helység nevével szokás írni, a *honnán* a levél *jön*, hanem a *hova megy*. Szerencsére a postakiadó tudta, hogy a Vasárnapi Ujság Pesten jelen meg, s csak elküldte a levelet, maga irván fel rá az elhibázott utbaigazítást. Járjatok edeseim elébb iskolába, azután jöjjetek ide!

70. *Eszmeszirmok.*

71. *Mohácsi nagy vész.*

72. *A tuba rózsá.*

Szerzőinek szülőit igen nagyon kérjük, hogy járassák fiaikat iskolába; s ne engedjék nekik, hogy a drága időt ilyen haszontalanul vesztegessék.

73. *Névtelenhez.* Barátunknak czimezte ön magát, ismeretlen kívánt maradni; verseket küldött: azokat nem adtuk: ujra küldött: ismét nem adtuk: harmadszor megint küldött s egyuttal azt kérdezte, hogy mondjuk meg hát mi különbség vers és vers, virág és virág, igazi költő és alköltő között; azután még, hogy írjunk egy verset az emlék könyvébe hadd lássa: hát mi milyet tudunk? — Itt van mind a három kívánsága:

„Az igaz poeta, olyan mint a méhe,

A ki a virágból terem edességet

Te pedig olyan vagy, mint a figurino

Ki édes répából farag virágokat.“ — Ez a vers épen

olyan mint az önéi. Már most látja ön, hogy millyen a rosz vers?

74. *Losonczirol.* „*Elválás*“ stb. gyöngye munkák. Szerzőnek még sokáig kell ismereteit öregbiteni, érzéseit mivelni, míg az irodalmi pályának csak megkezdésére is képes lesz. Azután nem is ez az egyedüli boldogító pálya. A ki az irodalmi pályafutáshoz rendkívüli tehetséget, különös ihletet, roppant tanulmányt, nagy világismeretet, tökéletes nyelvszabotosságot, sokoldalú könnyüséget és lemondással teljes buzgalmat nem hoz, arra nézve kin az írói pálya s sokkal jobban teszi, ha jókor más egyebet választ. Hiszen „minden pálya dicső, ha hazádra belőle derül fény!“ s az balhiedelem, hogy valaki író is lehet, meg még más valami is. Minden tanulmány elég egy emberéletre; kettőben senki sem lesz tökéletes, vagy az egyikén bukik meg, vagy a másikon, vagy mind a kettőn s lesz belőle rosz költő és rosz ügyvéd, vagy orvos, vagy mérnök, vagy iparos, stb. Ezt a komoly nagybőjti leczkét másoknak is érdemes lesz okulásul elolvasgatni.

75. *S. K. adomái* nem ujak és nem jók.

76. *O. P. Miskolcz.* A küldött tájleírásához csak akkor szólhatnánk hozzá, ha vége is kezünkben volna. Elvárjuk.

77. *Gy. V. Vanyarcz.* A cselédbér adatait megkaptuk, a munkálatakat szivesen vesszük.

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

másodféleli folyamából teljes számú példányokkal még folyvást szolgálhatunk. Előfizetési díj mind a két egymást kiegészítő néplapra 3 pengő forint.

A pénzes levelek bérmentes küldése valamint a czim, utolsó posta és lakhely pontos feljegyzése kériatik.

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ kiadó-hivatala (Pest, egyetemutca 4. sz.)

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.